

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YURTDIŞINA KAÇIRILAN KÜLTÜR VARLIKLARIMIZIN BELİRLENEREK İADELERİNİN SAĞLANMASI VE MEVCUT KÜLTÜR VARLIKLARIMIZIN KORUNMASI İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ MAKSADIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU TUTANAK DERGİSİ

8'inci Toplantı 22 Şubat 2018 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II. - ARAŞTIRMA KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Komisyonun Fransa ve İngiltere'ye yaptığı çalışma ziyaretlerine ilişkin görüşmeler

2.- Nihai taslak rapora, gelecek hafta yapılacak toplantı ve ziyaretlere ilişkin görüşmeler

**YURTDIŞINA KAÇIRILAN KÜLTÜR VARLIKLARIMIZIN BELİRLENEREK
İADELERİNİN SAĞLANMASI VE MEVCUT KÜLTÜR VARLIKLARIMIZIN KORUNMASI
İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ MAKSADIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

8'inci Toplantı

22 Şubat 2018 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Yurtdışına Kaçırılan Kültür Varlıklarımızın Belirlenerek İadelerinin Sağlanması ve Mevcut Kültür Varlıklarımızın Korunması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Maksadıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 15.10'da açıldı.

Komisyonun Fransa ve İngiltere'ye yaptığı çalışma ziyaretlerine,
Nihai taslak rapora, gelecek hafta yapılacak toplantı ve ziyaretlere,
İlişkin görüşmeler yapıldı.

Komisyon gündeminde görüőülecek başka konu bulunmadığından 15.53'te toplantıya son verildi.

22 Şubat 2018 Perşembe

Açılma Saati: 15.10

BAŞKAN: Mustafa İSEN (Sakarya)

BAŞKAN VEKİLİ: Nevzat CEYLAN (Ankara)

SÖZCÜ: Ayhan GİDER (Çanakkale)

KÂTİP: Mehmet ERDOĞAN(Gaziantep)

BAŞKAN – 8’inci toplantıyı açıyorum.

II. - ARAŞTIRMA KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Komisyonun Fransa ve İngiltere’ye yaptığı çalışma ziyaretlerine ilişkin görüşmeler

BAŞKAN - Geçtiğimiz hafta içinde Fransa ve İngiltere’ye, birinci gezimizin yani Almanya ve Danimarka gezimizden sonra ikinci bir gezi gerçekleştirdik, bu ikinci geziyi birinci geziye katılmayan arkadaşlarımızla gerçekleştirdik. Şunu söylemek istiyorum: Biz de doğrusu ne tür manzaralarla karşılaşacağımızın bir anlamda tecrübesiyle bu ikinci geziye katıldık. Belirtmek gerekir ki ikinci gezi birinci geziden daha yararlı oldu, daha ileri düzeyde de muhataplarımızla görüştük. Bu geziyle ilgili ben bir iki kanaatimi paylaşacağım. Arkadaşların da intibalarını doğrusu katılmayan arkadaşlara aktarmalarının yerinde olacağını düşünüyorum. Bugünkü gündemimizin ağırlık noktası bu.

Önce, Fransa’dan başlamak istiyorum. gittiğimiz her yerde doğal olarak ve beklendiği gibi büyükelçilikler heyete bütünüyle sahip çıktılar, Paris’te de aynı durumla, olumlu bir karşılamayla mukabele gördük. Daha sonra Louvre Müzesinin “İslam Eserleri” bölümü gezildi. Burası, yöneticisinin de ifade ettiği gibi dünyanın en zengin İslam eserleri koleksiyonu. Gerçekten iyi dizayn edilmiş bir tablo ama benzer konumdaki bütün müzelerde olduğu gibi burada da çok sayıda legal yollardan ve illegal yollardan götürülmüş eserler var. Bunlarla ilgili müzakereler yürütüldü. Durumu kendilerine anlattığımız zaman mahcup bir edayla Türkiye’nin talebinin haklı olduğunu ifade edip arkasından da “ama” diye başlayan cümlelerle kendi gerçeklerini ve kendi gerekçelerini dile getiriyorlar. Burada da benzer bir tablo oldu. İtiraf edelim ki buralardaki uzmanlar bu eserlere de sevgiyle yaklaşan, dolayısıyla bizim ülkemize karşı da sevgiyle yaklaşan uzmanlar ve onların lehte veya aleyhte beyanlarının bir kıymetiharbiyesi yok çünkü bu eserlerin iadesi meselesi veya bizim talebimizin muhatabı, nihai itibarıyla siyasi bir tablo ve daha üst düzeydeki konumu ilgilendiriyor. Sonrasında Senato Kültür, Eğitim ve İletişim Komisyonu Başkanı Catherine Morin Desailly Hanım’la görüştük ve bu görüşme de yararlı oldu. Denilebilir ki bizim bütün görüşmelerimiz içinde en üst düzeydeki görüşme oldu diyebiliriz. Ben onunla yapılan görüşmelerin de faydalı olduğunu düşünüyorum. Uzun sayılabilecek bir görüşme gerçekleştirdik. Ertesi gün UNESCO Daimi Temsilciliğimizde Büyükelçi Altay Cengizer’le bir eş güdüm toplantısı yapıldı, akabinde de UNESCO Kültür Varlıkları ve Müzeler Şubesiyle görüştük. Burada da hem mevcut çalışmalarla ilgili hem de UNESCO’nun bu konudaki gelecek tasavvurlarıyla ilgili ayrıntılı ve bana göre değerli bir toplantı gerçekleştirildi. Fransa gezimiz bu şekilde tamamlandı.

O gün akşam Londra’ya geçtik ve ertesi gün de İngiltere’de öncelikle Victoria ve Albert Müzesinde incelemeler yapıldı. Burada da müze yetkilisi bilgiler verdi. Buradaki koleksiyonda da yine Türk kültürüne ait çok sayıda eser var. Bu eserlerin yine öbür müzelerde ifade ettiğim gibi bir kısmı legal yollardan bu müzelere intikal etmiş ama bir kısmı illegal yollardan götürülmüş eserler. British

Museum’da kreatör eşliğinde bir gezi yaptık. Buradaki gezide Anadolu kaynaklı eserler üzerinde görüldü, daha çok arkeolojik eserler tanıtıldı, onlar hakkında bilgiler verildi. İngiltere’de yaptığımız daha önemli toplantı Kültür Bakanlığı Müzeler ve Kültürel Eserler Direktör Yardımcısı bir bey ve bir hanımla görüştük. Bizim asıl muhabetimiz sayılabilecek kişilerdi bunlar. Buradaki görüşmelerde de biz düşüncelerimiz anlattık ve en üst düzeyde, Parlamento düzeyinde bu işin takip edildiğini ifade ettik ama burada bütün görüşmelerde olduğu gibi şöyle bir kanaat izhar ettik: Yani burada legal yollarla getirilen eserlerin buralarda sergileniyor olmasına bizim bir itirazımız yok, hatta bunlar bir anlamda Türkiye’nin zenginliğini ifade eden kültür elçileridir ama illegal yollardan gidenlerin de geriye döndürülmesi lazım. Onlar da mevcut; işte, uluslararası düzeydeki anlaşmalar çerçevesi içinde bu ilişkilerin yürütülmesinin uygun olabileceğini belirtiyorlar ama “İş somut bir çerçeveye taşınсын.” dediğimiz zaman, bu defa tekrar “ama”yla başlayan cümleler kullanmaya başlıyorlar. O gün çok önemli bir müzayedede evi gezildi çünkü bu eserlerden çağdaş olanları bu müzayedeler eliyle intikal ediyor veya el değiştiriyor farklı noktalara. Burada da uluslararası bir müzayedede evinin nasıl çalıştığını gördük, neredeyse kültürel manada bir fabrika gibi yani restorasyon bölümleri, alan uzmanlarının çalıştığı bölümler, sergi salonları ve arkadaşlarımızın dikkatini bazı tablolar çekti. Mesela Monet’in bir tablosunun 5 milyon “pound”la açık arttırmaya çıkacağı söylenince...

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – 10 milyonluk vardı Başkanım.

BAŞKAN – 5’le başlanır dedi, işte o 7-10 arasında...

Bu da ilgilimizi çeken, gezinin önemli duraklarından birisi oldu.

Değerli arkadaşlar, ben çok kısaca özetledikten sonra bu konuyla ilgili katılan arkadaşlarıma söz vermek istiyorum eğer arkadaşlarımız ilave bir şey söyleyeceklerse veya kişisel intibalarını ifade edeceklerse söz onlarındır.

Buyurun Serdal Bey.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Teşekkür ederim.

Ben Paris’teki, özellikle Louvre Müzesindeki bu gezimiz sırasında –arkadaşlarla da paylaştım-dikkatimi çekti, Bursa Ulu Cami mihrabı orada sergileniyor, bizi gezdiren bayanın dışında karşıda gözlüklü bir bayan vardı, sanki istihbarat teşkilatından gibi sürekli karşıdaki bayanın anlattıklarını çok dikkatli izliyor ve sürekli karşısında duruyordu, ben ona dikkat ettim.

BAŞKAN – Onu sürekli baskı altında tutuyordu.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Evet, baskı altında tutuyordu yani o biraz daha mülayim yaklaşıyordu. Demek ki öyle bir sıkıntıları vardı.

Şimdi, UNESCO’daki görüşmemizde şöyle bir şey oldu: Büyükelçimizin “Kaynak konusunda sıkıntımız var, hatta 40-50 bin euromuz olsa bayağı daha iyi işler yaparız.” gibi bir talebi oldu. Onu ben Bakanla da paylaştım, dedim ki: “Bunların böyle kaynak sıkıntısı varmış, Türkiye Cumhuriyeti için önemli bir para değil...” Hatta Galip Bey “Size ben sponsor bulurum” falan dedi. Hakikaten yani Türkiye Cumhuriyeti için önemsiz paralar, eğer bu paralarla bir şeyler yapılıyorsa, 50-60 bin eurolar... Çünkü UNESCO’da da yürütmeye seçilmişiz, o da bir avantaj. O Edward Palance’nin söylediği bir şey vardı, o da önemli; şöyle dedi: “Yirmi yıldır ilk kez böyle bir politik grup buraya geliyor.” Demek ki şimdiye kadar biz de pek bu işlerin peşine düşmemişiz. Yirmi yıl çok uzun bir süre.

BAŞKAN – Yirmi yıldır değil. “Ben yirmi yıldır buradayım, ilk defa...” Belki daha önce de kimse gelmedi.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – O zaman gerisi de hiç yoktur belki. Yirmi yıl öncesine kadar yoksa daha öncesi de hiç yoktur. Bu demek ki biraz da doğru bir iş yapmışız ilk defa böyle bir grupla giderek.

Madam Desailly'nin, senatör, söylediği bir şey vardı. Şöyle: “2002 yılında kabul edilen bir yasa var, müzelerle ait objelerin satılamayacağına dair.” dedi, onu o şekilde tutmaya çalışmışlar demek ki böyle de bir yasa çıkarmışlar. Gerçi, 1995'te İlegal Kazıları Önleme Anlaşması yapılmış. Bu, 1970'deki anlaşma da 137 ülke tarafından imzalanmış, biz 1980'de katıldık. Şimdi, burada bir şey edildi, onu da ben not aldım, işi hukuki çevreden çıkarıp etik çerçeveye sokmak gibi bir şey edildi orada, konuşmada geçti. Hakikaten bu önemli. Çünkü Avrupa etik konulara biraz değer veren...

BAŞKAN – Hassasiyet gösteriyor.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Hassasiyet gösteriyor. Hatta orada şu ifade edildi: Macron'un, Afrika'nın ürünleri kendi ülkesinde olmalı gibi bir ifadesi varmış. Hatta bu da değerlendirilebilir gibi bir konu oldu.

Bir de burada tabii, müzelerde de söylediler bunu, İngiltere Kültür Bakanlığında da söylendi, müzelerdeki tüm eserler dijital ortamda menşesiyle ilgili bilgiler giriliyormuş. Yani bu tabii büyük bir avantaj –çoğu bitirilmiş- yani nereden geldiği, ne şekilde temin edildiği, orijiniyle ilgili o bilgilerin olması... Ayrıca Christie's Müzayede Evi'nde de aynı şekilde, onlarda diyorlar: “Biz bunları daha önceden emniyete bildiriyoruz, artı, kataloglarda yayınlıyoruz.” Şimdi, burada bize düşen görev bunların takibinin yapılması ama burada biraz sıkıntı var gibi. Çünkü niye? Gördüğümüz şu: Giden arkadaşlar genellikle turizmci, oraya gönderilen, işte Bakanlık tarafından gönderilen arkadaşlar turizm ağırlıklı çalışıyorlar. Tamam iyi bir sektör, Türkiye'ye ciddi katkısı var, geliri var vesaire ama bu konulara herhâlde çok zaman ayıramıyorlar gibi bunun da herhâlde...

BAŞKAN – Serdal Bey, ben ona cevap vermek istiyorum.

Bu uzmanlık çok spesifik bir uzmanlık. Yani, diyelim ki arkeoloji mezunu bir arkadaş da orada eğer Roma dönemi eserleri üzerinde çalışmışsa bunun üzerinde bir kanaat izhar edebilir ama eline bir etnografik ürün geçmişse söyleyebileceği bir şey yoktur. Bunu oradaki eleman vasıtasıyla biz ancak şöyle takip ettirebiliriz: “Kuşkulu bir eser var.” deyip o eserin fotoğrafını falan buraya gönderirse bunu ancak ilgili birim doğru olan uzmanlık neresiyse oraya yansıtır ve onun görüşüyle ortaya çıkabilir. Yoksa, oradaki bütün eserler için spesifik uzman görevlendirmek gibi bir durum söz konusu olamaz.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Şimdi, benim kanaatim şu: Bizim pazar ülke dediğimiz ülke 4-5 tane. Neresi? İngiltere, Fransa, Almanya, Amerika, ağırlıklı bunlar. Şimdi, buralarda özel çalışma yapılması çünkü pazar orası; 4 ülke veya bilemediniz 5 ülke.

BAŞKAN – İşte Danimarka'da bile çok ciddi...

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Yani olabilir tabii de artık hepsine tabii şey etmemiz mümkün değil. Burada bunlarla da ilgili... Şimdi, bu Komisyon, geçici bir Komisyon; süresi bitiyor –on beş gün mü kaldı- az bir süremiz kaldı, bitecek. Sonra, bu işin takibinin yapılması lazım birileri tarafından yani Bakanlık bunun için özel olarak bir şey yapıp... Çünkü, orada ifade ettiler, 55 eserin geri getirilmesiyle ilgili. Ya, 55 değil, 155 bin eser var dışarıda. Yani, tamam bir kısmını geri almamız zor ama yani bir okyanus var, biz işte daha 55 eserle falan şey ediyoruz. Demek ki bu işin peşine ciddi olarak Bakanlıkta –herhâlde bünyesi içerisinde olacak tabii ki böyle Mecliste sürekli bir takip olmaz- bir yapı oluşturulması lazım.

Bir de şey önemli, ben bunu daha önce de söyledim: Bizim gibi bir sürü kaynak ülke var. Bunların lokomotifleri olarak biz öncü olalım, onları da bir araya getirip uluslararası baskıyı artırma veya yeni kararlar çıkarma şeklinde bir şey yapabiliriz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ederim.

Ayhan Bey, buyurun.

AYHAN GİDER (Çanakkale) – Şimdi, tabii ki yorucu ve epey verimli bir geziydi diye düşünüyorum; gerek Fransa ayağı gerek İngiltere ayağı. Şunu görmüş olduk: Kaynak ülkelerin içerisinde bu konuyu gündeme taşıyabilen çok az sayıda ülkeden biriyiz biz ve derdi olanların içerisinde de 1'incisiyiz belki. Çünkü, bir kısmı kendi iç derdlerinden dolayı, ekonomik problemlerinden dolayı buna vakit ayıramıyor, emek ayıramıyor, bir kısmı da artık kendi de Avrupa'nın içinde olduğu için başka şekillerde konuyu çözmüş. Ben dünyanın değil, bizim derdimiz daha çok diye düşünüyorum. Devletimizin ve Parlamentomuzun da bunu gündeme getirmiş olması, bunu artık tartışıyor olması onlarda da bir etki oluşturdu diye düşünüyorum çünkü dikkatini çekti herkesin muhakkak ki orada söyleme ihtiyacı hissetti Louvre Müzesindeki direktör “Bize gelen eserler var ama menşesini öğrenene kadar bekliyoruz, almıyoruz.” dedi yani bu süreç devam etmiyor diye bize anlatma ihtiyacı hissetti. Bu önemli bir şeydi diye düşünüyorum. Bu bir süreç, bu bir günde başlayıp bitecek bir şey değil, bitemez de çünkü bunların içinde arkeolojik eserler de var, etnografik eserler de var. Nasıl gittiğini bizim hâlâ bilmediğimiz, onların gönüllü aldıklarını iddia ettikleri eserler var. Bunların araştırması tabii ki yıllar sürecek. Önemli olan, sizin ısrarla orada birkaç yerde belirttiğiniz gibi ibadethanelerden giden eserlerde zaman aşımının olmaması veya aslının burada olduğu ürünlerin parçalarının orada bulunmaları. Bunlar elimizin çok daha güçlü olduğu konular diye düşünüyorum.

En çok da bu Komisyondan faydalanacak olan kesimin yurt içindeki kesimler olduğunu düşünüyorum çünkü bir şeyin ülkenin içinde suç olması yetmez, ayıp olması gerekir. Bu konu daha yeni yeni bizde ayıp kategorisine girmeye başladı. Bunu yıllarca orman yaşadı ve şu anda orman suçları toplumda ayıp olarak algılanıyor suç olmanın ötesinde. Bu iş de böyle diye düşünüyorum çünkü bir malı alan varsa, satan var demektir. Bir caminin minberi sökülüp götürülmüşse, günde beş vakit kullanılan bir mabedin içinden minberi tek başına kimse alıp götüremez; bu, yarım saatte sökülecek bir şey değil. Bu duyarlılıkların oluşması mevcut eserlerimizin korunması için de önemli diye düşünüyorum.

Bu genel tespitlerimin ve paylaşımlarımın ötesinde de Zeynep Hanım'a tekrar herkesin huzurunda teşekkür ediyorum çünkü onun ismini biz çok fazla duyduk. Gerçekten, buradan giden arkadaşlarımızın orada yaptıkları iyi şeylerle anılması da bizi mutlu etti.

Sizlere de teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Ben teşekkür ederim.

Nihat Bey, buyurun.

NİHAT ÖZTÜRK (Muğla) – Öncelikle, teşekkür ediyorum hem Meclis Başkanımıza hem de bu Komisyonun Başkanı olarak sizlere. Yani, böyle bir gezi sayesinde farkındalık yarattık.

Şimdi, ben kendi konuşmalarına da bakıyorum, gündelik konuşmalarım içerisinde de bu gezide gördüklerimiz ve yurt dışına kaçırılan tarihî eserlere bire bir orada şahitlik etmenin dışında, gündelik konuşmamıza da yansdı. Bana göre en önemli artlarından bir tanesi farkındalık yaratmaktı. Bunu ben öncelikle başta kendimde olmak üzere herkeste yarattığımı düşünüyorum ama bir Muğla Vekili olarak da özellikle o müzelerde Knidos'tan kaçırılan eserleri hep beraber gördük, Bodrum'daki Mausoleum'dan kaçırılan eserleri gördük, hakikaten kendi adıma üzüldüm çünkü tarihin bir değeri. Hakikaten çok

önemli objelerin orada... Onların da başyapıtları falan yani. Öyle bir şey ki müzeyi geziyorsunuz, müzenin içerisinde birçok eser var ama müzenin en önemli figürleri bizim ülkemizden kaçırılan eserler. Buradan giderken bir dosya verdi bize arkadaşlar, dosyanın içerisinde belli eserler vardı. Kendi kendime sormuştum uçakta incelerken dosyayı “Ya neden bu kadar az?” diye ama yurt dışına gittiğim zaman gezince olayın biraz daha farklı olduğunu hissettim. Yani, gezdiğimiz yerlerin, eserlerin birçoğunun bizim ülkemizden kaçırılmış –siz kaynak eser diyorsunuz ama- eserlerle dolu olduğunu görmek hem içimi acıttı hem de onların orada sergileniyor olması da artı, binlerce, milyonlarca insan gelip görüyor ve bizim kültürümüzün nerelere kadar dayandığını, işte bugün söylediğimiz o ulus devletin ne kadar gerçekçi bir tavır olduğunu dünyanın görmesini sağlıyor oradaki şey. Ama bu eserler oraya nasıl gitti ve bunlarla alakalı teknik bir şey var mıdır, onu da bilmiyorum. Elimizdeki dosyada 3-4 parça, 5 parça vardı ama karşımıza binlerce parça çıktı. Bunlarla alakalı da hukuki bir durum mu vardır, özel izinler mi vardır ve bunlarla alakalı bir şey yapabiliyor muyuz? Yani verirler vermezler ama orada oranın kilit meselesi... Sizin vurguladığınız şey çok önemliydi orada toplantıda. Mesela, Knidos, tamam Knidos da oranın Datça, Muğla bölgesi olması...

BAŞKAN – Anadolu’nun bir parçası olduğunu.

NİHAT ÖZTÜRK (Muğla) – Anadolu’nun bir parçası olduğunu...

Şimdi, Knidos’a herkes bir tarihî obje olarak bakıp geçiyor ama oranın Türkiye’nin bir parçası olduğunu, Anadolu’nun bir parçası olduğunu orada vurgulamıyorlar ve onu sizin orada söylemiş olmanız bana göre en önemli şeylerden bir tanesiydi çünkü orayı geziyor insanlar ama orada tamam, İslam eseri, Eski Roma döneminden eserler diye bakıp geçiyorlar ama eğer altında ufak bir not olsa bunun farkındalığımızı biraz daha artıracığımızı düşünüyorum ben.

BAŞKAN – Belki o parçayı gören insanda gelip o antik şehri görme hissi uyandırır.

NİHAT ÖZTÜRK (Muğla) – Zaten amacım da o. Onu görse turizme de etkisi olacak.

Şimdi, bir Muğla Vekili olarak, ben Muğla’nın bir açık hava müzesi olduğunu zaten hep söylüyorum. “Muğla” dediğiniz zaman akla hep Bodrum, Fethiye, Marmaris; deniz, kum, güneş geliyor ama benim bildiğim ve gördüğüm, Seydikemer’den tutun da Bodrum’a kadar birçok tarihî kazı alanlarımız var. Milas’ta o yıllar önce bulunan tarihî mezar bile orada gördüğümüz, gezilen müzelerin birçoğundan etki alanı, tesir alanı daha yüksek bir alan. Bizim bence raporun içerisine bunların da girmesi lazım. Yani, evet belki orada sergiledikleri 3-5 parçayı gördük ama bunlardan daha çoğunun benim ülkemde olduğunu bilmek de ayrıca beni rahatlattı. Bunların, en azından kendi ülkemizdeki ürünlerin farkındalığını biraz ortaya çıkarmamız lazım. Yani, orada gezdik, gördük, eyvallah ama benim ülkem de şu an bir kültür hazinesi, kültür mirası müzelerimizde de var ve onların da farkında değiliz. Yani, depolarda bekleyen şeylerle belki orada gördüğümüz müzelerden kat kat daha fazla müzeler açma durumumuz da var.

BAŞKAN – Belki değil, yüzde yüz, yani ben resmî yetkili olarak söyleyeyim.

NİHAT ÖZTÜRK (Muğla) – Oraya Uzakdoğu’dan gelen insanların sayısı 8 milyon, 8 milyon sadece Louvre Müzesini gezen Uzakdoğulu vatandaş olduğunu söylediler. Biz, 1 milyon, 2 milyon kişi gelsin oradan diye uğraşırken, sadece Paris’te bir müzeyi gezen sayısının bu kadar olması... Ya biz değerlerimizin farkında değiliz ya anlatamıyoruz. İnşallah hep birlikte, bu Komisyon buna vesile olur.

Ben ilk başlangıçta “Yani tamam, biz gideceğiz; getiremeyeceğimizi biliyorum ama nasıl faydalı olabiliriz?” diye düşünüyordum. Gezi sonrasında bana en büyük katkısı, kendi içimde bana katkısı o farkındalığın yaratılmış olması ve devamında da... Muğla’da bunu söylüyorduk ama içi boş, tam

dolduramıyorduk. “Evet, Muğla turizm bölgesi, sadece denize, kuma gelmeyin, burada bir tarih var; Likyalılar var, önceki dönemde birçok uygarlığa başkentlik yapmış, kazılarımız var.” diyorduk ve boşta kalıyordu ama şimdi bunun içerisinde daha dolu dolu bir şekilde insanlarımıza anlatacağız.

Bir de gelmişken, orada yapamadık, Serdal Ağabey söyledi, doğru, basın toplantısının o şekilde olması bana da uygun değildi ama burada en azından sizin ağzınızdan hem Almanya ve Danimarka gezisi hem de İngiltere, Fransa gezisinin biraz daha burada vurgulanıp içinin doldurulması bize artı değer katar diye düşünüyorum.

Diğer, siyasi kısım ile ilgili de evet, çok ciddi görüşmelerimiz oldu. Biraz daha belki komisyon, turizm komisyonu... Fransa'daki fena değildi, o bayanla görüşmemiz ama İngiltere'nin siyasi ayağında biraz daha boşluk olduğunu düşünüyorum. Bunun da biraz daha, bir dahaki sefer üst düzeyde doldurulması ve Cumhurbaşkanımıza, Başbakanımıza buradaki şeyle beraber bunun... Adamlar bir gazetecilerine sahip çıkıyorlar bakın, bir Alman gazeteci, Türk uyruklu bir Alman gazeteci -ki yaptığı bir sürü, Türkiye'de işlemiş olduğu suça rağmen- ona bir seneden beri sahip çıkıyorlar. Bizim de bu eserlere, benim Cumhurbaşkanımın, benim Başbakanımın, benim bakanlarımın, diğer muhalefet parti liderlerinin de dâhil olmak üzere herkesin bu eserlerin ülkeye gelmesi noktasında bunu bir ödev gibi alıp bunun üzerinde çalışması gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum. Hakikaten güzel ve faydalı bir geziydi. Hem Meclis Başkanlığımıza hem Komisyon Başkanımıza olarak size teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Nevzat Bey, buyurun.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Başkanım, teşekkür ederim her şeyden önce.

Bir defa, çok önemli bir Komisyon görev alıyoruz. Türkiye'nin geçmişine ve geleceğine sahip çıkacak bir komisyon olmasının, bu Komisyonun alabileceği kararların uygulamaya konulması açısından da son derece önemli olduğunu düşünüyorum.

Bir defa, konuya arkadaşlarımızın tamamı bence çok iyi bir şekilde vâkıf oldular. Eksikleri büyük oranda da gördük. Ben, o yapılabilecekler konusunda, bazı kendimce önemli gördüğüm konuları tekrarlamak istiyorum.

Bir defa, bu konuyla ilgili ciddi bir yasa çalışmasına ve ardından bir yönetmelik çalışmasına ihtiyaç var çünkü gördüğümüz kadarıyla yasalarımızda eksiklerimiz ve boşluklar var. Bir defa, bu Komisyonun öncülüğüyle ve desteğiyle bu konuyla ilgili yeni bir yasa çalışmasına ihtiyaç var. Bu birincisi. İkincisi: Bu yasayla beraber ciddi bir koordinasyon merkezine ihtiyaç var. Bu konuda, Kültür Bakanlığının koordinasyonunda, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma gibi kuruluşların kadrolarının yetersiz olduğunu görüyoruz. O kadroları kesinlikle konunun uzmanlarıyla güçlendirilerek devamlı hâle getirmek gerekir. Gerek Jandarmada gerek Emniyetteki birimlerde, gördüğümüz kadarıyla, konunun uzmanlarından ziyade, işte o anda görevli olan kimse onların görevli olması eksiklik olarak görülüyor. Özellikle, kaçakçılığın yoğun olduğu illerde bu konunun uzmanı arkadaşlarımızın görevlendirilmesi lazım, özellikle Emniyette ve Jandarmada diye düşünüyorum.

Diğer taraftan, bu konunun temeli, bir defa kaynak olarak hâlâ bizim yeraltında çok büyük kaynaklarımız var. Bunların devamlı, kaçırılması konusunda bir çalışma yapılıyor. Her taraftan darmadağın edilmiş durumda neredeyse. Aldığımız bilgilere göre, bir tümülüs bir gecede dozerlerle yok ediliyor ve yok ediliyor.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Ya, yeni, televizyonda çıktı ya, adam kazı yaparken öldü.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Evet, yakalandı.

Dolayısıyla, bizim bu sahalarımızı kesinlikle bir defa zimmetlememiz ve sahiplendirmemiz lazım. Şu anda bizim bütün sahalarımız zimmetli değil ve bu sahaların zimmetli olmamasından dolayı da kaçakçılığın hızlı bir şekilde arttığını görüyoruz. O da nedir? Bir defa, bu sahaları, bütün sahaları, arkeolojik kazı alanlarının olduğu yerleri çok süratli bir şekilde köylümüze, köy tüzel kişiliğine sahiplendirmemiz lazım, muhtarlığa zimmetlememiz lazım buraları. Bunun ben önemli olduğunu görüyorum çünkü dağın başındaki bir yeri ne Jandarma ne de Emniyet güçlerinin koruması mümkün değil. Önce, o köylünün sahip çıkması lazım. Oradan çıkan zenginlik kaynaklarıyla köylünün desteklenmesi lazım, gerek muhtarlığa gerek köy tüzel kişiliğine pay vermek suretiyle o köyün altyapısı, üst yapısı ne yapılacaksa bir cennet hâline getirilmesi lazım orada çıkan envanterle beraber ve bunun teşvik edilmesi lazım bu konuda. Zaten o sağlanırsa, gerek köy tüzel kişiliğine verilecek destek gerek köye verilecek destek gerekse o köyde yakalayan insanlara verilebilecek ihbar tazminatlarının da çok teşvik edici hâle getirilmesi lazım. Yani, bundan sonra yapılabilecek kaçak kazıları önlemenin veya takip etmenin yollarından bir tanesinin bu olduğunu düşünüyorum. Mesela, geçenlerde öğrendim, bu yurt dışındaki müzelerin depolarında hâlâ gün yüzüne çıkmayan binlerce Türkiye’den kaçırılan eserler olduğu biliniyor, çıkaramıyorlar hâlâ. Yani şu anda gördüklerimiz değil, görmediğimiz binlerce eser olduğu biliniyor. Bir taraftan da onun çalışmasının yapılması lazım.

Bir de kaynak ülkeler belli. Yani o kaynak ülkelerle kesinlikle iş birliği yapmak lazım. Ta Çin’den tutun, işte İran, Suriye, Irak, şu an sıkıntılı da olsa Mısır, İtalya, Yunanistan gibi ülkelerle bu konularda bir iş birliği yapılmasında büyük fayda olduğunu düşünüyorum. Kaynak ülkelere bu konularda hep beraber destek olunursa neticeye varılır diye düşünüyorum.

Bir şey daha görüyoruz, o müzeleri gezdiğimizde gördüğümüz şey şu: Eğer müzelerdeki kaçırılan eserler iade edilsin o müzelerde hiçbir şey kalmaz o ülkeye ait. Ne İngilizlerde doğru dürüst bir kültür varlığı var ne Fransızlarda var, gittiğimiz yerlerde görüyoruz. Giden arkadaşlarımız var, Almanya’da da, diğer yerlerde de aynı şey görülür. Yani bu kaçırdıkları eserler gönderildiği veya iade edildiği takdirde adamların ellerinde bir şey kalmıyor, bunu da bilmemiz lazım.

Tabii, diğer bir konu, müzelerimiz yeterli değil Türkiye’de. Yeni yeni müzeler açılmış olmasına rağmen bazı bölgelerimizde müze eksikliğimiz var. Özellikle Başkent Ankara’da doğru dürüst müzemiz yok. Burası Başkenttir. Bakın, gittiğimiz bütün yerlerde başkentler müzelerle kaplı, onlarca müze var. Ankara’da sayı itibarıyla 52 müze olduğu biliniyor, bunun herhâlde 3-5 tanesi bilinir, çoğumuz da gezmemiştir, diğerleri bilinmez. İşte bugün Koç Müzesi ile Erimtan Müzesine gidilecek. Bunlar yeni müzeler, güzel bir şey, özel müze. Mesela Anadolu Medeniyetleri Müzesi güya Ankara’nın en büyük müzesi, şu anda –o gün gittiğimizde de söylediler- sergilenen eser yüzde 2,5; yüzde 97,5’i depolarda. Çok şiddetli bir şekilde Ankara’da müzeye ihtiyaç var. Ta 1917 yılında Atatürk, Mustafa Kemal, müze yapılması talimatı veriyor Ankara’ya, o günden bugün Ankara’da doğru dürüst müze yok. Etnografya Müzesi inanın bizim Ümitköy’deki bir villadan azıcık büyüğe bir yer, Etnografya Müzesi. Burası başkent, Ankara. Teklifimiz şu, ben bunları ilettiğim için tekrar söylüyorum: Mesela, Saraçoğlu Mahallesi var, şu anda neler yapılacağı konuşuluyor, netleşmedi. Saraçoğlu Mahallesi bir müze şehri hâline getirilebilir diye düşünüyorum. Orada 400’e yakın bina var, her biri bir kültür varlığının müzesi hâline getirilebilir veya artık Başbakanlık binası Çankaya Köşkü’ne taşındı, oranın işlevi azalabilir. Başbakanlık binası ve o civardaki eski binalarımız müze hâline getirilebilir. Çünkü yurt dışında görüyoruz ki eski binaların hepsi müze hâline getiriliyor. Ziraat Bankası şu anda İstanbul’a taşındı. Buradaki binanın bir müze hâline getirilmesi lazım, eski tarihî yapı olduğu için söylüyorum. Buna benzer, elimizden çıkmış veya çıkması muhtemel binaların müze hâline getirilmesinde büyük fayda vardır diyorum.

Bizim Komisyonumuzun bir eksiği var, basınla yeterince ilişki kuramadığımızı düşünüyorum. Bu konu, kamuoyunun da çok dikkatini çeken bir konu. Bu basın konusunu bundan sonra biraz daha hızlandırmamız gerekir diye düşünüyorum. Bir basın toplantısı yapılmasında fayda var en azından. Burada yapılabilir veya bizim basın merkezinde yapılabilir, neler yapıldığı anlatılabilir basına ama o da yeterli değil, bence Sayın Başkanımız televizyonlarda bu konuyla ilgili olarak açık oturumlara çıkmak suretiyle neler yapıldığını, bundan sonra neler düşünüldüğünü, Komisyonun neyi hedeflediğini anlatacak, kamuoyunu bilgilendirecek; bu konuda basındaki duyarlılığı artırmamız gerekir. Çünkü bizim, kamuoyu desteği almadan bu konularda neticeye varmamız kolay olmayacak. Görüyoruz basında, bu kaçırılan eserlerle ilgili en ufak konu dahi haber hâline getiriliyor, hem de gazetelerin 1'inci sayfasında haber hâline getiriliyor. Bu, Türk kamuoyunun duyarlılığını gösterir. Biz bu duyarlılığa destek vermek suretiyle Sayın Başkanımızın öncülüğünde basın konusunda... Komisyonun görevinin bitmesiyle değil, bittikten sonra da zaman zaman Sayın Başkanımızın veya diğer arkadaşların bu konuda basında, bu konuyla ilgili çalışmalarını kamuoyuna duyurmasında, en azından Komisyon üyelerimizin kendi seçim bölgelerinde anlatmalarında fayda var diye düşünüyorum.

Ben teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Buyurun.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Değerli arkadaşlar birbirinden kıymetli yorumlar yaptılar aslında. Çok fazla ilave edecek bir şey olmamakla beraber, ben Komisyondaki uyuma ve heyet Başkanımıza tekrar teşekkür etmek istiyorum.

Tabii, bu seyahatimiz tarihî eserlerin peşine düşmek gibi olsa da çıkış niyetimiz ve edindiğimiz tecrübeler çok daha farklı sonuçlarla bizi daha birikimli hâle getirebiliyor. Bu seyahatin de şahsım adına önemli tecrübelerle geri dönüşüne vesile olan bir seyahat olduğunu arkadaşlarımla paylaşmak istiyorum.

Kayıtlara geçmesi açısından vurguladığım husus, Komisyonlarımızın Türkiye Büyük Millet Meclisi adına dış ilişkilerde, mütekabiliyet konusunda daha hassas davranması gerektiğini ifade ediyorum. Çünkü biz, gurur duyacağımız bir Komisyonla ve çok önemli bir öz geçmişe sahip bir Komisyon Başkanıyla bu temsillerde bulunduk. Yer yer Komisyon Başkanımızın öz geçmişini ifade ettiğimizde karşı taraftakilere -bir kültür müsteşarı, Türkoloji profesörü ve Cumhurbaşkanı Genel Sekreteri, Türkiye'de önemli devlet adamı, kültür adamı ve siyaset adamı bir arada- karşı taraftaki heyetin tutum ve davranışlarının daha farklı bir pozisyona geldiğini gördük ama ona karşı bu heyetin mütekabiliyetinde muhataplıkların her alanında da olmasını arzu ederdik, o da ayrı bir konu. Ben Türkiye Büyük Millet Meclisinin her komisyonunda böyle nitelikli komisyon üleriyle yurt dışı temsilinin Türkiye açısından çok daha önemli sonuçlar doğuracağına inanıyorum. Türkiye dış politikasında bu tür hamleler aynı zamanda bizim iç dinamiklerdeki kamu bürokrasisini ve siyaset kurumunu da teşvik ederek haricîyenin sadece diplomasıyla ve siyasal elçilikler üzerinden değil, kültürel diplomasinin de ona eş zamanlı bir arada yürüyebileceği farkındalığını oluşturacaktır.

Bizim buradan yapacağımız çıktıları, Komisyon raporumuzun tamamını seyahat ettiğimiz ülkelerin büyükelçiliklerine ve ilgili müşavirliklerine mutlaka göndermemiz gerektiğini düşünüyorum. Bunun not olmasını istiyorum, Komisyon raporunda da önereceğim bunu. O elçiliklerle beraber, yurt dışı akraba topluluklar bünyesinde yurt dışındaki vatandaşlarımıza da oralarda hangi eserlerin Türkiye merkezli olduklarıyla ilgili bir farkındalık broşürlerinin basılarak YTB faaliyetleri ekseninde oralarda

verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Yani bu, kamu diplomasisiyle beraber Türkiye'nin öz kaynaklarını, aynı zamanda yurt dışında, diasporada yaşayan vatandaşlarını da bu işin paydaşı yapmamız gerektiğini düşünüyorum.

Genel hükümler çerçevesinde sözü çok fazla uzatmak istemiyorum. Ben tekrar, arkadaşlarımıza uyumlu çalışmalarından dolayı teşekkür ediyorum. Bu çalışmanın Komisyon raporu kısmında önerilerimizi daha kapsamlı olarak yapacağız. Farkındalık hususundaki çalışmaların artarak devam etmesi gerektiğini düşünüyorum. Yani Komisyon sonuç bildirimimizi Sayın Başkanımızın organizasyonu ile belki bir basın toplantısıyla açıklamak ya da belli bir resepsiyon ya da bir davetli topluluğuyla kültür sanat insanlarını toparlayarak, Türkiye'nin genel kültürel diplomasisiyle ilgili hususlarla belki bir panel bir yaparak bunun sonuç bildirmesini ifade edebiliriz. Bunu dar ölçekli, daha bire bir de yapacağımız toplantılarla olgunlaştırıp yazılı olarak da önerilerimizi bilahare arz etmek istiyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN – Ben teşekkür ederim.

Ben heyete teşekkür ediyorum. Gerçekten ele aldığımız konu biraz bunu sağlıyor ama arkadaşların neredeyse bire bir sayılabilecek bir ortak müştereklik noktasında hareket ettiler Komisyon çalışmaları dolayısıyla.

2.- Nihai taslak rapora, gelecek hafta yapılacak toplantı ve ziyaretlere ilişkin görüşmeler

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, Komisyon aşağı yukarı toparlanıyor. Size bir yeni takvimden söz etmek istiyorum: Önümüzdeki pazartesi günü Komisyonumuzun taslak raporunu arkadaşlar –nihai taslak diyelim buna- bana intikal ettirecekler. O gün veya salı günü en geç ben de bu raporu sizlerle paylaşacağım. Bu tarihten itibaren aşağı yukarı bir hafta, on günlük, arkadaşların görüşlerini ifade etme, varsa... Yani, ben burada çok açıkçası muhalefet şerhi olsun arzu etmem, arkadaşların varsa teklifleri, biz tekliflerine açtık. Yani sonuç olarak bunu sizinle nihai bir toplantıda oylayacağız elbette ama arzu ettiğim budur ama tabiiyle değerli arkadaşlarımız daha farklı sayılabilecek görüşlerini bir muhalefet raporu şeklinde de ifade edebilirler. Ama 25 Şubat itibarıyla, pazar günü itibarıyla Komisyonun çalışma takvimi tamamlanmaktadır. O tarihten sonra, işte, raporun değerlendirilmesi noktasında, belki kabulü noktasında bir son toplantı daha gerçekleştireceğiz.

Bunun ötesinde ben iki faaliyeti daha bilgilerinize sunmak istiyorum. Bunlardan bir tanesi: Gelecek hafta Kültür Bakanımıza, heyetle bir görüşme talebinde bulunduk. Bu hafta uygun olmadı ama önümüzdeki hafta bunu gerçekleştirebileceğimizi söyledi. Arkadaşlarla Kültür Bakanlığımı da ziyaret edelim. Hem uzman desteğimizi oradan aldık, teşekkür edelim kendilerine hem de varsa ilave görüşleri, beklentileri, onlara yönelik... Tabii, teklif olarak buraya getiririz, siz uygun görürseniz onları da dercederiz programa.

Bir de ifade etmeye çalıştım başlangıçta, Meclis Başkanımızı ziyaret edelim, bu konuda bize sağladıkları çalışma ortamı için kendilerine teşekkür edelim. Böylece üç aşağı beş yukarı bu raporu tamamlayıp olacağız.

Ben tekrar arkadaşlarımın her birine gösterdikleri özveri, anlayış, katkı için teşekkür ediyorum.

Ama hassaten ricam şu: Bu önümüzdeki dört, beş günlük süre içinde iletmeleri gereken katkıları mutlaka iletinler ve rapor bu şekliyle daha olgunlaşmış bir örnek olarak kamuoyunun önüne çıksın.

Basın toplantısı... Elbette, sonunda raporu teslim ederken veya ettikten sonra bir basın toplantısı yaparız arkadaşlarımızla birlikte. Burada arkadaşlarımız şu noktada çok rahat olsunlar: Yani bizim hedeflerimizden bir tanesi, bu meselenin mümkün olduğu kadar yurt içinde ve yurt dışında kamuoyuna

mal olması. Kamuoyuna mal olma noktasında, gerek seçim bölgelerinde gerek yerel medyada bu konuyla ilgili görüşlerini, komisyonlarda alınan kararları paylaşma konusunda da gayret gösterirlerse ben buna ancak memnun olurum.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – İlave yapabilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) - Evet, teşekkür ediyorum.

Tüm arkadaşların düşüncelerine katılıyorum, iyi bir çalışma oldu. Yalnız, bu çalışmanın neticesinde, tabii, Bakanlık devam edecek ama biz bunu işte, Ruhi Bey'in de söylediği gibi, farkındalık yaratmak, işte basın vasıtasıyla yeteri kadar bu emeğin basında ve Türkiye'de duyurulmasını sağlamak... Yani çünkü bizim yaptığımız çalışmalar bizim içimizde kaldığında veya işte bunu yeterince değerlendiremediğimizde çok şey olmuyor. Gerçi, gene netice itibarıyla bir sürü öneriyle Bakanlığa gideceğiz, işte yapabileceğimiz bir sürü öneri var; alınacak önlemlerle ilgili, yapılacak işlerle ilgili. Onun için, işin tanıtımı veya işte kamuoyuyla paylaşılması ve o havanın yaratılması önemli.

Bir bilgi vardı, ben onu da paylaşayım.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Onu yolda paylaşalım mı ağabey, gidiyoruz değil mi şimdi beraber?

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Gidilecek. Zaten dörtte dedik. Dörtte mi çıkacağız? Bitiriyorum zaten.

Şimdi, ben bir şey ilave etmek istiyorum, zaten bitiriyoruz herhâlde. Şimdi, Komisyonun bana da bir teşekkür borcu var çünkü bu konuyu gündeme getiren bendim. Tabii ki ortaklaşa kabul edildi. Demek ki iyi bir konuya da parmak basmışız. O açıdan ben de mutlu oldum.

Teşekkür ederim.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Bu Komisyonun kurulma fikri gündemini hatırlıyorum. Doğru söylüyor.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, tabiiyle teşekkür ederiz, katkısı olan herkes için, teşekkür ederiz.

Gezi var, arkadaşlardan katılabilecek olan arkadaşların katılmasını arzu ediyoruz. Ben birazcık gecikerek geleceğim. Meclis Başkanıyla bir başka konuyla ilgili randevumuz var, oraya katılıp size intikal etmeye çalışacağım, katılmaya çalışacağım.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati:15.53